

	Toimenpiteet	Aikataulu	Vastuut	Mittari	Seuranta
	Ympäristöjohtaminen				
1	Integroidaan ympäristöjohtamista talouden ja toiminnan suunnitteluun, kuten talousarvioon, toimintasuunnitelmaan, sitoviin toiminnallisiin tavoitteisiin ja tulospalkkioon sekä ympäristötilinpidon keräämiseen.	2019	KEPA, TASPAA, YMPA, YLA	Päivitetty toimintatavat	Vuoden 2020 lopulla sovittiin vuoden 2021 tehtäväksi Talouden ja toiminnan suunnittelun TAE ja TOSU-vaiheiden yhteistyöstäminen sekä ympäristötilinpidon automatisoinnin selvitys ja tehtävät toimenpiteet sen perusteella.
2	Ympäristönsuojelua edistävien hankkeiden hankkeistamisen käytännöt ja vastuut sekä koordinointi sovitaan. Ympäristönsuojelun osa-alueohjelmien osoittamat investoinnit tulee sisällyttää talousarvioehdotuksen raamiin, toimintasuunnitelmaan.	2019 alkaen	KAMU, LIKE, Yht.työssä KEPA, ohjelmavas taavat	Käytäntöjen ja vastuiden sopiminen, toteutuneet kohteet	TAE ja TOSU-vaiheisiin on varmistettu käytäntöä ja vastuuta ympäristönsuojelun osa-alueohjelmien osoittamien investointien toteutukselle.
3	Tarkennetaan Helsingin kestävän kehityksen sitoumusta KYMP:n ympäristöohjelman sisältöjä hyödyntäen ja laaditaan KYMP:n oma yhteiskuntasitoumus.	2021	KEPA, YMPA, YLA	Sitoumuksen tekeminen	Sidotaan mukaan SDG-työn jalkautukseen 2021 alkaen
4	Lisätään ympäristöverkostoon jäseniä ympäristönäkökohdilta merkittävistä palveluista, kuten rakennuttamisesta.	2019	KEPA, YLA	Nimetyt henkilöt	rakennuttajalta nimetty kehittämisspäällikkö osaksi verkostoa 2019. Verkosto päivitetään RYA:n organisaatiomuutoksen myötä 2021
5	Tunnistetaan eri ympäristöasiantuntijoiden vastualueet ja suunnitteluun, rakentamiseen ja ylläpitoon kytkeytyvät ydintehtävät.	2019	KEPA, MAKA, RYA, PALU	Määritetyt vastuut	Ympäristöverkostossa on luotu taulukko, jossa on kuvattu kaikkien Kympin ympäristöasiantuntijoiden ympäristöön liittyvät tehtävät. Päivitetään tarvittaessa.
6	Nimetään ekotukihenkilöitä ja päivitetään heidän työnkuvaan ekotukihenkilön rooli työyhteisössä. Palveluiden esimiehet nimeävät ekotukihenkilön/palvelu.	2019	KEPA, YMPA, kaikki palvelut	Ekotukihenkilöiden määrä, päivitetty työkuvat	Ekotukihenkilöt nimetty palvelukokonaisuuksittain, yhteensä 20 ekotukihenkilöä. Ekotukihenkilöitä puuttuu: RYA: Yleiset alueet, PALU: Kaupunkimittaus, HATU: henkilöstöpalvelut, talous- ja suunnittelupalvelut, tietohallintopalvelut
7	Integroidaan KYMP-talon pelisääntöihin henkilöstöä koskevat ympäristöohjeet. Luodaan esimerkilliset pelisäännöt seuraaville ympäristökäytännöille: Lajittelu ja energiansäästökäytännöt, paperin käytön vähentäminen, Ilmastokestävät ja reilun kaupan tarjoilut, Lentomat kustamisen päästöjen kompensointi	2019 alkaen	KEPA, YMPA, ekotukihenkilöt	Ohjeiden valmistuminen ja lanseeraus	Kymppiläisen perehdyttämispaketti päivitetty ekotukitoiminnan sisällöllä. 2020 keväällä valmistuneeseen Kymppiläisen käsikirjaan sisällytettiin lajitteluohjeistukset ja tuotiin esiin ekotukitoiminnan rooli.
8	Kerätään kaupunkiympäristötalon kolmen ensimmäisen käyttövuoden aikana neljännesvuosittain käyttäjätyytyväisyys- sekä energian ja veden kulutustiedot, osana BREEAM-ympäristöluokitusta. Tietojen perusteella seurataan, että rakennus toimii, kuten suunniteltu, ja korjataan havaitut ongelmat.	2020 alkaen	KEPA, YLA, YLA	Raportit, jotka lähetetään BRE:lle	Seuranta aloitetaan vasta, kun etätyömääräys päättyy. Koronasta johtuen talon käyttö on ollut vajaata ja toisaalta talon käyttöönottoon liittyvä lisätty ilmastointi ei kuvasta normaalitilaa. Toimintatapa on sovittu BRE:n kanssa.

Ympäristötietoisuus					
9	Laaditaan henkilöstön kehittämis- ja koulussuunnitelma ympäristöasioille osana KYMP Akatemian kokonaisuutta ja koulutetaan henkilökuntaa.	2019	KEPA, HEPA, VIEPA	Valmis suunnitelma	Laadittiin suunnitelma ilmasto- ja kiertotalouskoulutuksista henkilöstölle ja toteutettiin sitä kahdella peruskoulutuksella sekä talonrakentamiseen ja infrarakentamiseen /ylläpitoon suuntauneella koulutuksella. Lisäksi MAKa ja RYA järjestivät omat HNH-tilaisuudet henkilöstölle. Koulutukset jatkuu osana normaalia toimintaa
10	Järjestetään johdolle koulutuksia toimialaa koskevista ympäristötavoitteista ja toimenpiteistä, ympäristöjärjestelmästä sekä keskeisistä ympäristövaikutuksista ja niiden ehkäisystä.	2019 alkaen	KEPA, YMPA, YLA	Koulutusten+ osallistujien määrä	Ympäristöohjelmaa ja HNH-ohjelmaa esiteltiin vuoden 2019 aikana kahden palvelukokonaisuuden jorjyssä sekä seitsemän palvelun ohjausryhmässä. Tilaisuuksissa käytiin läpi myös ympäristöjärjestelmän kokonaisuutta. 2020 ympäristöön liittyvissä koulutuksissa ja työpajoissa tehtiin aina kytkös ympäristöjohtamiseen. Johdon katselmus toteutettiin syksyllä 2020.
11	Kannustetaan henkilöstöä ideoimaan kestävä kehityksen mukaisia ratkaisuja erilaisilla kannustinjärjestelmillä, kuten Helinä-ideaajrjestelmän ja ekotukitoiminnan apurahan avulla.	2019 alkaen	YMPA	Palkitut ehdotukset	Vuosi 2019: 12 työyhteisöjen ympäristötyötä tukevaa kehittämisehdotusta rahoitettiin ekotukitoiminnan avustuksella (jaettu summa yhteensä noin 6000 euroa). Vuosi 2020: 5 työyhteisöjen ympäristötyötä tukevaa kehittämisehdotusta rahoitettiin ekotukitoiminnan avustuksella (jaettu summa yhteensä noin 4000 euroa) (jatkuva toimenpide)
12	Lisätään perehdyttämissuunnitelmaan kohta ympäristöjohtamisen käytännöistä ja ekotukitoiminnasta.	2019	HEPA, KEPA, YMPA	Tehty/ei tehty	Tehty ehdotus ekotukitoiminnan ja ympäristönsuojelun lisäämisestä perehdytysuunnitelmaan. Päivitetään KYMP-taloon muuton myötä ja Ekokompassin myötä.
13	Tehdään ympäristöviestinnän suunnitelma sisäiseen ja ulkoiseen viestintään. Integroidaan ympäristöasioista viestiminen toimialan viestinnän toimintasuunnitelmaan.	2019	KEPA, VIEPA, YMPA	Suunnitelman valmistuminen	2019 Laadittiin viestintäsuunnitelma KEPA:n ja VIEPA:n yhteistyönä ja käsiteltiin se ympäristöverkostossa. Ekokompassin rakentamisen osalta laadittiin viestintäsuunnitelma, jotka tullaan yhdistämään vuosikellomaiseksi.
14	KYMP:n kannalta merkittävien ympäristönsuojelun osa-alueohjelmien tavoitteet avataan palvelun/toiminnon näkökulmasta ja koulutetaan henkilöstöä.	2019 alkaen	Ohjelmasta vastuullinen yhteistyössä KEPA	Koulutusten+ osallistujien määrä	Meluntorjunnan toimintasuunnitelma: keväällä 2019 seminaari/työpaja hiljaisista alueista ja äänympäristön suunnittelusta kaupungin henkilöstölle. Syksyllä 2020 Infovartti hiljaisista alueista.
15	Kehitetään työmaiden viestinnän toimintatapaohjeita. Lisätään viestintää työmaakohteissa rakennuskohteen/työmaan ympäristöasioiden hallinnasta.	2019 alkaen	VIEPA, YLA	tiedon tuotto, hankkeet	Osana katutöiden työmaa-aikaisten haittojen vähentämistä: Viestinnän palvelumuotoilu työn tuloksena valmistui katutyömaaviestinnän käsikirja. Viestintä on tiiviisti mukana isommissa katu-urakoissa ja urakoitsijalta vaaditaan henkilö viestintään, joka tekee tiivistä yhteistyötä KYMP:n viestinnän ja rakennuttajan kanssa (2020)
16	Tiedotetaan uusista ympäristönsuojelumääräyksistä eri kanavia käyttäen asiakkaille ja koulutetaan KYMP:n henkilöstöä.	2019 alkaen	YMPA, VIEPA	Määräykset vahvistettu, Tiedotus	Päivitetystä ympäristönsuojelumääräyksistä on tiedotettu eri kohderyhmille vuosina 2018 ja 2019. Lisäksi ys-määräyksiä on esitelty Pääkaupunkiseudun katutyöt –koulutustilaisuudessa. Jatkuvaa toimintaa.

Ilmastovastuu					
17	Toimiala selvittää oman aiemman hiilineutraalisuustavoitteen aikataulun ja kustannukset sekä määrittelee mahdollisesti tarvittavat lisätoimet ympäristöohjelman päivityksen yhteydessä.	2019	YMPA	Tehty/ei tehty	Teetetty selvitys toimialan hiilineutraalisuustavoitteen aikaistamisesta, sen mahdollistamista toimista ja niiden kustannusvaikutuksista. Asia käsiteltiin jorjssä keväällä 2020, jonka jälkeen sovittiin, että asia etenee kaupunkitasoisesti.
18	Kaupunki toimii testialustana älykkään liikkumisen palveluiden kehittämiseksi ja ottaa käyttöön toimivimpia ratkaisuja, kuten robottibusseja. Kaupunkiympäristön toimiala hyödyntää uusia liikkumisen palveluita henkilöstön työasiamatkaliikumisessa Kaupunkiympäristöotaloon siirtymisen jälkeen 2020. Palveluita pilotoidaan käyttäjäryhmille 2018–2019.	2019 alkaen	MAKA, KEPA, YMPA yhteistyössä muiden toimialojen ja kanslian kanssa	Kokeilut	Kaupunki tukee erilaisten liikkumispalveluiden tuloa. Yhtenä konkreettisena liikkumispalveluiden kokeiluna toteutetaan Jätkäsaari Mobility Lab-hanketta, joka toimii älyliikenteen innovaatioalustana ja sitä hyödyntävien uusien liikennejärjestelmien kehittämiseksi. Vuoden 2018 marraskuussa työasiamatkoilla kokeiltiin yhteiskäyttöautopalveluita. Valmisteltiin KYMP:n liikkumisen linjauksia, jotka valmistuivat alkuvuodesta 2020. MaaS-kokeilujen edistäminen on pysäytetty pandemian aiheuttaman etätyömääräyksen takia.
19	Parannetaan kävelyn, pyöräliikenteen ja joukkoliikenteen palvelutasoa sekä raideliikenneverkon kattavuutta - varmistamalla riittävä matkustajakysyntä maankäytön ja liikenneinvestointien yhtäaikaista suunnittelulla (mm. täydennysrakentaminen), ja - vahvistamalla joukkoliikenteen tehokasta runkoverkkoa.	2019 alkaen	LIKE, YLA, MYLE, ASKA, yhteistyössä HSL, HKL	Kulkujakauma	Raide-Jokerin rakentaminen jatkuu. 2020 Kruunusiltojen suunnittelu jatkuu. Pyörätiesuunnitelmia hyväksyttiin noin 6 km vuonna 2020. Viikki-Malmi raitiotien suunnittelu aloitettiin (VIIMA) Länsi-Helsingin raitioteiden yleissuunnitelma laadittiin 2020 (hyväksyttiin 20.12.2021) Toimenpidettä seurataan osana ilmastovahtia.
20	Ajoneuvoliikenteen hinnoittelujärjestelmä: · Laaditaan lähtökohtaisesti yhteistyössä seudun kuntien ja valtion kanssa tarvittavat lisäselvitykset, joilla varaudutaan kokeilun käynnistämiseen. · Selvitetään liikenteen hinnoittelujärjestelmän tulojen kohdentamista seudun liikennejärjestelmän kehittämiseen osana yli hallituskausien ulottuvaa valtion ja kuntien yhteistä investointipakettia. Hinnoittelun edellytyksenä on tulojen kohdentaminen seudun liikennejärjestelmän kehittämiseen.	valmistelutällä valtuustokaudella, päätökset mahdollisista kokeilusta seuraavalla valtuustokaudella	LIKE ja Kanslia, seudullisia taloudellisia ja hallinnollisia ohjauksia ja selvitetään osana MAL 2019	Selvitykset, kokeilu	Helsingin seudun tiemaksujärjestelmän suunnittelu ja arviointi - esiselvitys MAL 2019-suunnitelman jatkotyönä Helsingin seudun tiemaksujärjestelmän esiselvitysvaihe työohjelman mukaisesti. Esiselvitykset julkaistu HSL:n verkkosivuilla Toimenpidettä seurataan osana ilmastovahtia.
21	Määritetään sähköautojen latauspisteiden rakentamisen ja toimintaan saattamisen vastuut.	2019 alkaen	RYA, MAKA, PALU	Toiminta-malli	Tehtiin päätös: Yleisillä alueilla olevien pysäköintiruutujen vuokraaminen sähköautojen latauspisteiksi -periaatteet. Tehtiin päätös: Sähköautojen latauspisteiden toteuttaminen kantakaupungin alueelle (vuokraus). Sopimus on voimassa 7 vuotta. Helsingin julkisten latausasemien sijainnit perustuvat latausasemien yleissuunnitelmaan, jota Kaupunkiympäristö pitää ajan tasalla. Helsingissä on noin 200 julkista sähköautojen latauspistettä, joista 58 otettiin käyttöön vuoden 2020 alussa. Vuoden 2020 alussa käyttöönotettujen julkisten latauspisteiden toteuttaja valittiin kilpailuttamalla; kilpailutuksen voitti Helen Oy.

	Rakentaminen ja rakennusten käyttö	Aikataulu	Vastuut	Mittari	
22	Kaupunki lisää puurakentamista kaavoituksessa ja omissa hankkeissa, mikä tukee kuuden suurimman kaupungin kaupunginjohtajien ilmastoverkoston 14.12.2017 aloitetta.	2019 alkaen	ASKA, TILA, ATT	Toteutuneiden kohteiden määrä	<p>Asemakaavoissa harkittuihin kohteisiin on osoitettu kortteileita puurakentamiskohteille, mm: Meri-Rastila, Karhunkaatajantie, Nallenrinne. Kaavoja valmisteltu 2019 ja 2020.</p> <p>TILA-palvelussa haetaan Kanslian avustuksella rahoitusta ympäristöministeriöstä selvitykseen, jossa kartoitetaan toteutuneita puurakennushankkeita (palvelurakennukset) Suomessa ja muualla, niiden kokemuksia, haasteita ja mahdollisuuksia. Selvitystä hyödynnetään kaupungin puurakentamisen edistämiseksi. Selvitys tehdään 2021.</p>
23	Kehitetään toimialan hankkeiden elinkaariarviointi- ja elinkaarikustannustietoutta. Sovitaan käyttöönotettavista työkaluista eri prosessin vaiheisiin, joissa tehdään kustannusarvioita suunnittelu- ja toteutusratkaisuille. Osallistutaan valtakunnallisesti yhtenäisten laskentatapojen ja työkalujen laatimiseen elinkaari päästöjen arvioinnille.	2019 alkaen	Koordinointi, alkuselvitys KEPA, YLA, TILA, ATT ja YMPA, Toteutus: kustannuksi arvioivat tahot ja YLA, YMPA.	Laskentatyökaluja käytössä 2021	<p>Kaikissa palvelurakennusten uudishankkeissa on otettu käyttöön suunnittelun lähtökohdaksi yhdeksän elinkaari vaatimusta syksystä 2020 alkaen. Elinkaaren hiilijalanjälki lasketaan YM:n menetelmällä. EKAT-hankkeessa kehitettiin rakennushankkeiden elinkaaren hiilijalanjäljen laskentaa hankesuunnittelua ohjaavaksi.</p> <p>EKAT-hankkeessa määritettiin myös menetelmä, jonka avulla voidaan palvelutilaverkkotarkastelun yhteydessä ottaa yhdeksi näkökulmaksi elinkaaren hiilijalanjälki ja kustannukset. Menetelmän käyttöön otto vielä kesken.</p> <p>Osana Canemure-hanketta toteutettiin suunnittelua ohjaava päästö- ja kustannustarkastelu eri suunnitteluvaihtoehdoille Hämeentien Arabian osuuden katusaneerausessa.</p> <p>ATT:llä RTS-luokitus aloitettu 7 ATT:n hankkeelle v. 2019 ja 3 hankkeelle vuonna 2020. Elinkaariohjausmallin testaus käynnistynyt v. 2020. Em. hankkeisiin sisältyy hiilijalanjäljen laskenta. Osallistuttu YM:n hiilijalanjäljen laskentamenetelmän pilotointiin keväällä 2020. Otettu käyttöön elinkaarivertailut lämmöntuotantomuodon valinnassa v.2020. Lisätään vuoden 2021 aikana merkittävästi hiilijalanjäljenlaskentaa ATT hankkeissa ja määritetään toimintamalli vuoden 2021 aikana.</p> <p>Hankittu hiilijalanjäljen laskentaohjelma OneClick LCA Kympin käyttöön v.2020.</p> <p>Infrarakentamisen hiilijalanjäljen laskennan edistämiseksi on tehty aktiivisesti yhteistyötä valtion ja muiden suurien kaupunkien kanssa.</p>

24	Selvitetään päästöttömän työmaan toteuttamisen mahdollisuuksia ja pilotoidaan infra- tai talonrakentamisen kohteissa. Hyödynnetään Oslon kokemuksia.	2019 alkaen	YMPA, YLA	pilotoidut työmaat	Jatkettu markkinavuoropuhelua infrarakoiden vähäpäästöisistä ratkaisuista, sen perusteella viimeistelty kriteerit ja ensimmäiset tarjouspyynnöt julkaistu keväällä 2020. Kriteerejä pilotoitiin kahdessa kesällä käynnistyneessä infrarakassa, jonka jälkeen tehtiin päätös että vähäpäästöisen työmaan kriteerit otetaan käyttöön kaikissa ulos kilpailutetuissa infrarakoissa. Allekirjoitettu green deal -sopimus päästöttömästä työmaasta 9.9.2020. Toimeenpano aloitettiin loppuvuodesta 2020 urakatyypittäisten toimeenpanosuunnitelmien laatimisella ja käynnistämällä markkinavuoropuhelu ATT:n hankkeissa toimiville rakennusliikkeille. Green deal -yhteistyönä on alkuvuonna 2021 käyty markkinavuoropuhelua ja keväällä tehdään urakkatyyppittäistä kriteerityötä. Sopimuksen ensimmäiset päästöluokkavaatimukset tulevat voimaan heinäkuun alusta 2021. Kokemukset päästöttömän työmaan toteuttamisesta tullaan keräämään osaksi HNRy-hankkeen keväällä 2021 valmistuvaa konseptiopasta.
25	Laaditaan linjaukset, tavoitteet ja menettelytapa energiatehokkuuteen ja uusiutuvan energian hyödyntämiseen liittyvistä toisinaan ristikkäisistä intresseistä tilahankkeissa, ts. kustannukset, kannattavuus, suojelevarvot, arkkitehtoniset ratkaisut ja kaupunkikuva.	2020	TILA, ASKA, ATT, RAVA, museo, kanslia	Linjaukset valmiit	Yksiselitteisten linjausten tekeminen ei ole kannattavaa, sen sijaan kustannus ja kannattavuustarkasteluja on tehty osana HNH35 ohjelman toteuttamista. Usein ristikkäiset intressit ratkaistaan tapauskohtaisesti.
26	Laaditaan yleiset ja yhteiset ohjeet peruskorjausten tueksi. Kerätään kokemuksia jo käytössä olevista ohjeista ja kehitetään sen perusteella yleisiä ohjeita. Laaditaan teknisten konseptiratkaisujen kuvaukset eri hanketyypeille: eri-ikäiset ja -tyyppiset rakennukset, erityyppiset peruskorjaukset hyödyntäen elinkaarilaskentaa.	2020 alkaen	ATT, TILA, yhteistyössä HEKA, Auroranlinna, Haso	Ohjeet ja käyttöönotto	Heka käynnistänyt EU:n tuella Helena-kehityshankkeen, jossa kaikille peruskorjauksille teetetään monitavoiteoptimointi. Hankkeen yhtenä tavoitteena konseptiratkaisujen kehittäminen. Hanke päättyy arviolta 31.5.2023. ATT osallistuu hankkeen ohjaukseen ja rakennuttaa Hekan peruskorjaukset. Osana Canemure-hanketta Hekan peruskorjaushankkeessa toteutettiin monitavoiteoptimointi kustannustehokkaimpien ratkaisujen löytämiseksi elinkaaren hiilijalanjäljen pienentämiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi. Lisäksi valitulle ratkaisulle toteutettiin elinkaaren hiilijalanjälkilaskenta.
Maankäytön suunnittelu ja toteutuksen ohjaus		Aikataulu	Vastuut	Mittari	
27	Maankäytön suunnittelussa ohjataan uusiutuvan energian tuottamiseen siihen sopivilla alueilla, joko alueellisesti keskitettynä tai tonttikohtaisesti. Uudet laajemmat maankäytön muutosalueet pyritään suunnittelemaan hiilineutraaleiksi.	2019 alkaen	ASKA, MYLE, MAKE	Uusiutuvan energian ohjaus (kaavaselostus) määräykset ja tilavaraukset	Valmistunut Hiilineutraalin Malmin lentokentän alueen energiaselvitys ja Malmin keskustavisio. Läntisen bulevardikaupungin suunnittelualueella on käynnistetty energiaselvitystyö vuonna 2020. Käynnistetty yhteistyö Helen Oy:n kanssa Vartiokylänlahden alueen energiaratkaisujen suunnittelussa. Merkittävisiä maankäytön suunnitteluhankkeissa laaditaan kartoitus uusiutuvan energiantuotannon potentiaalista. Alueellista maalämpöä on selvitetty Mellunkylän ja Karhunkaatajan alueilla. 2021 aikana selvitetään potentiaalia Karhunkaatajan alueelliselle maalämpöjärjestelmälle. Asemakaavoissa harkituissa kohteissa veloitetaan uusiutuvan energian tuottamiseen, muun muassa Marian kasvuyrityskampuksella sekä Laakson yhteissairaala-alueella.

28	Uudisrakentamiselta edellytetään korkeaa energiatehokkuutta ja/tai vähäpäästöisiä rakennusmateriaaleja. Kaavamuutosten pohjaksi laadittavissa alueellisissa suunnitteluperiaatteissa tarkastellaan tonttien lisärakentamista nykyisten rakennusten energiataloudellisten korjausten tukemiseksi.	2019 alkaen	ASKA, MYLE, MAKE, RAVA	Toteutuneet asemakaavat, tontinluovutus ehdot, luvat	Tarkastelu suunnitteluperiaatteissa, mm: Malmi, Makasiiniranta, Olympiaranta, Eteläsataman itäosa, Katajanokka, Kontula, Kallvikintie, Vartiokylänlahti, Mellunmäki ja Vesala. Lisäksi keskustavision linjauksissa ja Teollisuuskadun akselin kaavarungossa tarkasteltu teemoja. Asemakaavoissa yksityisiltä tonteilta veloitetaan pääsääntöisesti vastaavaa energiatehokkuutta kuin kaupungin maalla tontinluovutusehdoissa. Vähäpäästöisten rakennusmateriaalien käyttämistä edistetään määrämällä asemakaavoissa puurakentamisesta tutkitusti ja perustellusti. Selvitys A-energialuokan asuinrakennuksista valmistunut 2021, jonka tuloksia aiotaan arvioida suunnitteluperiaatteiden edellytyksissä.
29	Kehitetään ennakoivaa neuvontaa (esim. jo hankesuunnitteluvaiheessa) taloyhtiöille energiatehokkaiden peruskorjauksien sekä uusiutuvien energialähteiden käytön edistämiseksi.	2019 alkaen	RAVA, YMPA	Ennakoivan neuvonnan toteutussuunnitelma	Toteutetaan osana energiarenessanssia. Ohjekortti "Tekniset laitteet ja järjestelmät julkisivuilla ja vesikatolla" julkaistu 4/2020; ohjeessa on pyritty mahdollisimman pitkälle vapauttamaan erilaisten energiatehokkuutta parantavien laitteiden asennusta rakennuksiin. Osa energiarenessanssiohjelman sisältöä ja henkeä. Ohjekortti "Maalämpö" julkaistu 1/2021.
30	Laaditaan energiarenessanssi-ohjelma osana kokonaisvaltaista kaupunkikehittämistä ja täydennysrakentamista. Ohjelman keskiössä on lähiöiden ja yksityisomistuksessa olevan vanhan rakennuskannan peruskorjaaminen energiatehokkaalla tavalla.	2019 alkaen valmis 2021	YMPA, RAVA, MYLE, ASKA, yhteistyössä	Ohjelma	Helsingin energiarenessanssiohjelman luonnos valmistui maaliskuussa 2020 ja eteni päätöksentekoon. Energiakorjauksia edistävä tiimi sijoittuu rakennusvalvontaan.
31	Kaupungilla on tontinluovutusehdoissa kansallista tasoa tiukemmat energiatehokkuusehdot. Ehtojen kehittämistarpeita ja -mahdollisuuksia arvioidaan määräysten kehittyessä sekä saatujen kokemusten perusteella. Energiatehokkuusehdoilla edistetään energiansäästöä ja rakennusten uusiutuvan energian tuotantoa.	2020	MAKE	Uudet /uusittavat sopimukset, jotka sisältävät energiatehokkuusehtoja	A-energialuokka vaaditaan kaikille käyttötaluokka 2 kohteille (asuinerrostalot).
32	Pilotoidaan päästölaskentaa geoteknisen suunnitteluun vaihtoehtoisten menetelmien vertailussa. Etsitään vähäpäästöisiä ratkaisuja pohjavahvistusmenetelmiin.	2020	MAKE	Vaihtoehtovertailujen tekeminen	Teetetty vaihtoehtoisten pohjavahvistusmenetelmien vertailevaa päästölaskentaa vuoden 2020 aikana: -Malmin entisen lentokenttäalueen esirakentamisen esisuunnitelma -Linnanvuorenpuiston sillat Tankovainion alueella Lisäksi tehty suunnittelukohteiden alustavaa päästölaskentavertailua Meli-Hel-ohjelmalla geoteknisen suunnittelun ohjaukseen liittyen (Esim. Kivikon liikuntapuisto kentät ja matkailustelurata).

	Sopeutuminen	Aikataulu	Vastuut	Mittari	
33	Päivitetään toimialan valmiussuunnitelma ilmastonmuutoksen tuomien riskien osalta.	2019	RYA, Asiantuntija-apu: YMPA	Valmiussuunnitelman valmistuminen	RYA:ssa laadittiin Ilmastonmuutoksen sopeutumisen linjaukset (2019), jossa esitetään toimenpiteet suhteessa kuvattuihin riskeihin. Keskeinen ohjelma kaupungin ilmatoriskien hallinnassa on Helsingin ilmastonmuutoksen sopeutumisen linjaukset 2019–2025, jonka kaupunginhallitus hyväksyi toukokuussa 2019. Valmiussuunnittelun tukeminen on osa linjauksia.
34	Arvioidaan sopeutumisen suunnitteluratkaisujen elinkaarikustannuksia ja teetetään suurimmille investoinneille kustannus-hyötyanalyysi. Hyödynnetään hulevesirakenteiden suunnittelussa ylläpidon asiantuntemusta ja kokemuksia sekä piloteista saatavaa tietoa.	2020 alkaen	KAMU, LIKE, ASKA, yhteistyössä YMPA, MYLE	Toteutuneet elinkaarikustannusarviot	Toteuttaminen on siirtynyt vuodelle 2021
35	Parannetaan osaamista ja keinovalikoimaa huleveden laadun hallinnasta. Kehitetään osaamista lisääntyvien kuumuuskausien maankäytön suunnitteluun ja rakentamiseen kohdistuvien vaikutusten hallinnasta.	2020	KAMU, YMPA, YLA	Valmistuneet selvitykset/linjaukset	Hulevesiohjelmassa kaksi huleveden laatuun liittyvää toimenpidettä. Laadun seuranta vaatii lähtötietoja ja resursseja niiden keräämiseen. Sopeutumisen asiantuntijaryhmän on tarkoitus aloittaa vuonna 2021. Ryhmän tavoitteena mm. kuumuuden hallintaan tarvittavien selvitysten tekeminen ja osaamisen lisääminen.
36	Rakennetun ympäristön viherpinta-alan turvaamiseksi lisätään tietoutta sini- ja viherkorjaamisesta (urban retrofitting) yleisillä alueilla, kaupungin kiinteistöjen pihalla ja korttelipihoilla. Kokeiluhankkeessa kehitetään sini- ja viherkorjaamisen toimintamallia ja työkalupakkia.	2020 alkaen	KAMU, YLA, YMPA (pilotin järjestäminen)	Prosessi kuvattu	Keväällä 2020 päättynyt Virtuaali vihreä -hanke tuottanut tietoa viherkorjaamisen menetelmistä kaavoitukselle työkaluista, joilla voidaan yhteen sovittaa kaupungin ja kaupunkilaisten tarpeita, kuten alueellisen viherkertoimen tarkastelut (Kalasatama ja Malmin keskusta) ja menetelmän kääntäminen suomeksi. B-Green-hanke jatkaa osin Virtuaalivihreä-hankkeen työtä kaupunkivihreän lisäämiseksi. Sitra Labin Luontopohjaiset ratkaisut-koulutuksen osana kehitetään kahdelle Hekan asuinkorttelipihalle nk. viherkorjaamisen suunnitelmaa toteutettavaksi peruskorjauksen yhteydessä sekä työkalupakkia, menetelmä on laajennettavissa myös muihin kohteisiin. Sitra lab jatkuu helmikuuhun 2021 asti.
Kiertotalous					
37	Kehitetään purkuihin liittyviä prosesseja ja tiedonhallintaa kiertotalouden edistämiseksi.	alk. 2019	YLA, MAKE, TILA, KEPA, YMPA	Prosessin kuvaus, toimintatapa muutos	Purkuprosessin ja -ohjeet palvelurakennuksille valmistuivat 2020. Urakka-asiakirjoihin päivitetään myös kiertotaloutta edistäviä vaatimuksia (2021 aikana). Purkuohjeet käytössä purkuhankkeissa ja niitä kehitetään edelleen purkupilottien avulla. Purkupiloteissa kehitetään myös purkukartoitusta ja toimintamallia purkumateriaalien uudelleenkäytölle yhdessä kaupungin kierrätyskeskusten kanssa.
38	Kartoitetaan materiaalivirrat ja niiden hyödyntämispotentiaali (mm. purkumateriaalit, ylläpidon materiaalit) sekä niiden hallinta- ja seurantatapoja (lupapiste.fi, siirtoasiakirjat, jäteraportointi). Kehitetään tiedonhallintaa synergiassa maa- ja kiviaineksiin liittyvän kehitystyön kanssa.	2019	KEPA (koordinaointi), YMPA, YLA muiden avainpalveluiden kanssa	Kartoitus, jalostetut toimenpiteet	Selvitys yleisten alueiden viherjätteistä ja niiden hyödyntämisestä sekä hyödyntämisen tehostamisesta kiertotalouden periaatteita noudattaen valmistui. Selvityksen perusteella kehitetään mm. viherjätteiden seurantaa, ja prosesseja niiden tehokkaampaan hyödyntämiseen. Käytännön suunnittelu jatkuu vuonna 2020

39	Parannetaan tietoutta ja osaamista kiertotalouden ja jakamistalouden syvempään hallintaan ja potentiaalin löytämiseen.	2019 alkaen	KEPA, YMPA	Koulutusten määrä	Kiertotalous on sisällytetty neljään Kympp Akatemian ilmastonmuutos ja kiertotalous -aiheiseen koulutustilaisuuteen vuoden 2019 aikana. Vuoden 2020 aikana aloitettiin Kierto- ja jakamistalouden tiekartan toimenpiteiden toteutus, joka osaltaan kastatti osaamista. Lisäksi suunniteltiin kiertotalouden koulutuksia vuodelle 2021 infrarakentamisen ja talorakentamisen teemoissa.
40	Parannetaan kiertotalouden edellytyksiä varaamalla kaavoituksessa ja suunnittelussa alueita materiaalien välivarastointiin ja käsittelyyn paikallisesti. Aloitetaan ennakkosuunnittelu yleiskaavan toteuttamishjelman tuottaman tiedon mukaan. Varauksia tehdään teknisille toiminnoille koskien mm. <ul style="list-style-type: none"> · maa- ja kiviainekset · hyödynnettävät purkujätteet · alueellinen lehtijätteen hyödyntäminen viheralueilla lumitiloja ja hulevesien hallinnan tilavaraukset 	2019 alkaen	ASKA, MYLE, KAMU, LIKE, YLA, YMPA	Toteutuneet tilavaraukset, huoltoverkost on laajeneminen	Kaivumaiden, kiviaineksen ja purkumateriaalien hyödyntämisen periaatteet maarakentamisessa sekä Toimenpideohjelma 2018-2021 hyväksyttiin 23.8.2019 KYLK:ssä. Alueellisen lehtijätteen hyödyntämistä viheralueella tarkasteltiin yleisten alueiden viherjätteselvityksessä. Vuosaaren teknisen huollon alueen laajennuksen kaavamuutos on käynnistetty. Teknisen huollon (massojen kierrätysalueet, lumen vastaanottoaikat) verkostoseelvitys valmistui loppuvuonna 2020.
41	Laaditaan KYMP:n kiertotalouden ja jakamistalouden tiekartta: tunnistetaan kiertotalouden kannalta merkittävät osa-alueet ottaen huomioon vaikutusten aikaskaalan ja kiertotalouden vaikuttavuuden (isot rakennusalueet vs. käytännön hankkeet). Korostetaan kiertotalouden taloudellisia hyötyjä päätöksenteossa.	2020	KEPA, YMPA; RYA, MAKA	Tehty, ei tehty	Helsingin kierto- ja jakamistalouden tiekartta valmistui toukokuussa 2020. Tiekartan painopistealueet ovat rakentaminen, hankinnat, viherjätteet sekä jakamistalous ja kiertotalouden uudet liiketoimintamahdollisuudet. Tiekartassa on 31 konkreettista toimenpidettä, joiden jalkauttaminen käynnistyi syksyllä 2020. Joulukuussa 2020 julkistettiin toimenpiteiden seurantapalvelu Kiertotalousvahti. Vuoden 2021 aikana tiekartan toimenpiteitä viedään eteenpäin ja niille luodaan mittarit.
42	Tutkitaan mitkä edellytykset kiertotalouden laajalle toteutumiselle tarvitaan tulevaisuuden kaupunkirakenteessa.	2020	MYLE, YLA	Selvityksen valmistuminen	Sisältyy osittain kierto- ja jakamistalouden tiekarttaan, jossa toimenpiteet edistävät kierto- ja jakamistalouden toteutumista lähtien maankäytön suunnittelusta ja kaavoituksesta aina rakentamiseen ja ylläpitoon. Lisäksi on tehty mm. purkavan saneeraukseen liittyvää elinkaari päästöjen arviointia, joka osaltaan edistää laajemmän kiertotalousselvityksen tekemistä kaavoituksen tueksi vuonna 2021.
Kestävät hankinnat					
43	Selvitetään osallistumista KEINO – hankintojen osaamiskeskuksen käynnistämään Green Deal – toimintaan.	2019 alkaen	koordinaatio YMPA, KEPA	Toteutuneet hankkeet	Helsinki on allekirjoittanut päästöttömän työmaan green deal -sopimuksen 9.9.2020. Helsinki on allekirjoittanut haitallisten aineiden vähentäminen varhaiskasvatuksen hankinnoissa -green dealin 4.11.2020 (kympp mukana vähintään ulkoleikkivälineiden ja -kalusteiden hankinnalla). Vuonna 2021 Helsinki selvittää mahdollisuutta osallistua rakentamisen muovit -green dealiin.
44	Otetaan käyttöön PKS-yhteistyössä laaditut työkoneiden ja raskaan kaluston kriteerit asteittain kaikissa kuljetuspalveluiden, raskaiden kuljetuspalveluiden ja työkonepalveluiden kilpailutuksissa sekä näitä sisältävien urakoiden kilpailutuksissa. Selvitetään biopoltoaineiden ja -kaasun käyttömahdollisuudet.	2019 alkaen	YLA, TILA, KEPA, YMPA	Urakoissa käytetyt kalustoa koskevat kriteerit	PKS kriteerit ovat valmistuneet 2018 ja otettu käyttöön vaihtelevasti KYMP:ssä. Päästöttömän työmaan kriteeristön kehittäminen edistää toimenpidettä. Päästöttömän työmaan kriteerejä on pilotoitu infraurakoissa kesällä 2020 ja jatkossa kaikki kilpailutettavat infraurakat ovat fossiilivapaita ja vähäpäästöisiä eli kriteerit ovat käytössä kaikissa infraurakoissa. Green dealin myötä työkoneiden ja raskaan kuljetuskaluston kriteerejä tullaan ottamaan käyttöön myös talonrakentamisen ja kunnossapidon urakoissa.

45	Tunnistetaan ympäristövaikutuksiltaan merkittävimmät hankinnat ja kohdistetaan kehitystyö niihin. Tehdään hankintojen vaikuttavuuden arviointia ympäristönäkökulmasta.	2019 alkaen	KEPA ja YMPA, HALA, yht.työssä RYA	Merkittävien hankintojen tunnistaminen	Toteutettu osana toimialan hankintojen kehittämisprojektia, jonka toteuttamista varten perustettiin vastuullisten hankintojen toimenpideryhmä. Ryhmä teki vuoden aikana nykytilan arvion, ohjelmien ja muiden linjausten kautta tulevan tavoitteiden koostamisen sekä pohjan hankintojen vastuullisuustyön kategoriakohtaiseen merkittävyyden arviointiin.
46	Kehitetään olemassa olevia ja käyttöönotetaan uusia kestäviä hankintakriteerejä merkittäviin hankintoihin (ml. suunnittelun puitesopimukset) huomioiden elinkaari, kiertotalous ja ilmastonäkökulma paremmin.	2019 alkaen	RYA, HATU, MAKA, Asiantuntija tuki: YMPA	Kestävien hankintojen osuus (kpl/€)	Hankintakriteerejä on kehitetty KYMP:ssä mm. Canemuren kehityskohteissa, päästöttömään työmaahan sekä ulkoleikkivälineisiin ja -kalusteisiin. Canemuren casehankinnoissa on pilotoitu hiilijalanjälkilaskentaa, ympäristö- ja kiertotaloustavoitteita mm. uudisrakennus-, katu- ja vesihuoltosuunnittelu-, peruskorjauskohteissa ja uudelleenpäällystysurakoissa. Casehankinnoista kootaan opit ja hyvät käytännöt koostavat casekuvaukset. Lisäksi on kehitetty mm. purkusuunnittelun ohjeistusta, joka osaltaan heijastuu hankintoihin.
47	Kaupunkiympäristön toimiala hankkii lähtökohtaisesti aina uusiutuvaa/päästötöntä sähköä. Selvitetään uusiutuvan sähkön hankinnan kustannukset. Selvitetään uusiutuvan kaukolämmön hankinnan mahdollisuudet ja kustannusvaikutukset. Aikataulutetaan hankinnat.	2019 alkaen selvitys 2020	Sähkön ja kaukolämmön tilaajayksiköt, selvitys: YMPA, YLA	Uusiutuvan sähkön osuus, selvitys	Selvitys tehty osana toimialan hiilineutraalisuustavoitteen aikaistamista koskevaa selvitystyötä. Uudistuvalla energialla tuotettua sähköä on mahdollista ostaa nykyisellä sähkösovimuksella, mutta se on kustannuksiltaan kalliimpaa, eikä näin ole siksi toimittu. Kaukolämmön osalta kaupungin siirtyminen uusiutuvaan lämmöntuottoon ei tuo toivottua uusiutuvan kaukolämmön lisäystä markkinoille.
48	Kestävien hankintojen seuranta KYMP:ssä vakiinutetaan.	2019 alkaen	HALA, YMPA, KEPA	Seurantatavan määrittäminen	Kaupungin yhteisen sopimushallintajärjestelmän vastuullisuuskriteerien seuranta uudistettiin kattamaan ympäristökriteerien lisäksi sosiaalisen vastuun kriteerit. Kriteerien raportoinnin tasoa myös tarkennettiin. Raportointi uusilla kriteereillä on ollut mahdollista vuoden 2021 alusta. Vuonna 2021 seurataan, miten raportointi uusilla kriteerivalinnoilla vakiintuu, ja miten raportointia tulisi jatkokehittää. KYMP:ssä selvitetään myös muita tapoja seurata vastuullisten hankintojen toteutumista, työ on osa hankintapalvelujen toiminnan organisoitumista vuoden 2021 aikana.
49	<i>Huomioidaan kaupungin tarjoilulinjauksen (tulossa 2021) periaatteet KYMP:n tarjoiluissa. Koulutetaan kokoustarjoiluja tilaavat henkilöt ruuan ympäristövaikutuksista ja hankinnoista.</i>	2021	YMPA, HALA		<i>Toteutetaan, kun kaupungin tarjoilulinjaukset astuvat voimaan.</i>
Luonnon monimuotoisuus					
50	Lisätään dynaamisten kasviyhdyksuntien määrää katu- ja puistosuunnitelmissa 2018 valmistuvan ohjeen perusteella. Katusuunnitelmassa arvioidaan aina mahdollisuudet lisätä katuvihreän monimuotoisuutta.	2019 alkaen	KAMU, LIKE	Ohje, toteutuneet kohteet	Ohje valmistui 2019 (Kaupunkiympäristön aineistoja 2019: 2). Dynaamisten kasviyhdyksuntien periaatteita noudattavia katu- ja viherkohteita on suunniteltu 2019 alkaen useita, mm. Kaupunkiympäristötalon edustalle, Kalasatamaan, Keski-Pasilaan ja Raide-Jokerin varteen. Nämä kohteet rakennetaan lähivuosien aikana.
51	Kehitetään vieraslajeja sisältävän maa-aineksen käsittelyn prosessia yhteistyössä Staran kanssa.	2019 alkaen	YLA, KAMU	Toimintatapa määritetty	Edennyt asteittain. Asiaa koskeva työryhmä kokoontunut säännöllisesti 2019-. Toimintatapamalli ja ohjeistus vieraslajien huomioimiseksi ja käsittelemiseksi kierrätysmaiden käytössä työn alla. Helsingin kaupunkitilaohjeeseen laaditaan 2021 kortti Kierrätysmaiden kasvualustojen käytöstä, mukana myös haitallisten vieraslajien huomioiminen.

52	Kehitetään metsäverkostoa ja muita ekologisia verkostoja (mm. niittyverkosto ja kaupunkipurot osana siniverkostoa) yleiskaavan ja metsäverkostaselvityksen pohjalta.	2019 alkaen	KAMU, ASKA, YMPA	Viherverkoston arkastelut osana kaavoitusta	Helsingin metsä- ja puustoisien verkoston selvitys ja suunnitelma verkoston runko- ja alueellisten yhteyksien kehittämiseksi valmistui helmikuussa 2020. Verkostotyö on viety kaupungin paikkatieto-Vipuseen ja vuoden 2021 alusta se on saatavilla myös avoimessa karttapalvelussa. Helsingin liito-oravaverkostotyö valmistui 2019. Suunnitelma päivitettiin hyödyntäen uusia liito-oravaselvitystietoja keväältä 2020. Verkosto on viety Vipuseen ja vuoden 2021 alusta Helsingin karttapalveluun. Verkostotoita hyödynnetään lähtötietona kaikessa kaupunkisuunnittelussa ja toteutettavissa hankkeissa. Liito-oravaverkoston kehitettävistä kohteista laadittiin hanke-ehdotukset v. 2020. Hankkeiden toteutus käynnistyy kiireisimpien hankkeiden osalta 2021. Niittyverkostaselvitys käynnistyi keväällä 2020 ja valmistuu loppuvuodesta 2021. Siniverkoston kehittämishanke käynnistyy vuoden 2021 alussa.
53	Laaditaan rakennettujen viheralueiden monimuotoisuuden lisäämisen ohje suunnitteluun, rakentamiseen ja ylläpitoon (Göteborgin malli). Etsitään rakennetun vihreän kehittämiseksi suunnitteluratkaisuja, jotka tähtäävät monimuotoisuuden lisäämisen lisäksi hulevesien hallinnan parantamiseen ja lämpösaarekeilmiön ehkäisyyn.	2019 alkaen	KAMU, LIKE, RYA	Ohjeen valmistuminen, kohteiden toteutuminen	Ohjeen teko kirjattu uuteen LUMO-ohjelmaan toimenpiteeksi, työtä ei ole vielä käynnistetty (alkaa 2022). Monimuotoisuuden edistämistä puistoalueilla & hulevesien luonnonmukaista hallintaa edistävä Luonnonvarakeskuksen ja Helsingin kaupungin yhteinen hanke Hulevesien kasvit ja kasvualustat 2015-2019 päättyi ja yhteenvetoraportti valmistui 2019. Tuloksia on hyödynnetty Helsingin Kaupunkikasvioppaan ja Kaupunkilähoheen Kasvillisuus-osion päivytytyössä.
54	Vahvistetaan osaamista puistoympäristön monimuotoisuuden lisäämisestä. Selvitetään mahdollisuudet järjestää suunnittelukilpailu luonnon monimuotoisuutta edistävästä biotooppipohjaisesta kaupunkipuistosta esimerkiksi Hermannin rantapuistoon.	2019	KAMU, ASKA	Saadut kokemukset	Kilpailun järjestämisen tarkoituksenmukaisuutta, ajankohtaa ja paikkaa selvitetään edelleen, sovitetaan Hermanninrannan asemakaavoituksen ja muun suunnittelun aikatauluihin. Tällä hetkellä Hermannin rantapuiston rakentamisen aloituksen ajankohdaksi on arvioitu 2025.
55	Parannetaan luonnon monimuotoisuuteen vaikuttavien tekijöitä koskevan paikkatietopohjaisen lähtötiedon tuottamista ja hyödyntämistä - viheralueiden saavutettavuudesta, käyttöpaineesta, luontotyypeistä, ekosysteemipalveluista ja maiseman arvokkaista ominaispiirteistä. - iTree-hankkeen kokemusten pohjalta.	2019 alkaen	KAMU, YMPA, RYA	Lähtötietojen päivitys,	Helsingin uhanalaisia luontotyyppisiä kartoitettu. Viheralueiden saavutettavuutta ja käyttöpainetta mittaava paikkatietopohjainen työkalu valmistui. iTree-hankkeen tulokset ovat valmistumassa kevään 2021 aikana.
56	Edistetään purojen ja lampien kunnostamista.	2019 alkaen	RYA, KAMU, YMPA	Kunnostettujen lampien ja purometriemäärä	Vuonna 2020 toimitettu materiaaleja vapaaehtoisten purokunnostustalkoisiin Mustapurolla ja Mellunmäenpurolla. Myös suunnitteluhankkeissa on ollut mukana puroihin liittyvää kunnostusta. Yhteistyössä WWF:n ja Virhon kanssa kunnostettiin Mätäjoella vanha betonipato luonnonmukaiseksi koskirakenteeksi.
57	Kartanoympäristöjen säilyminen taataan, jotta niiden sisältämät luonnon monimuotoisuusarvot tulee turvattua. Otetaan Julkiset kartanopuistot ja huvilapuutarhat Helsingissä -ohjelma käyttöön kunnostus ja ylläpito-ohjelmana ja perustetaan sen mukaisesti työryhmä.	2020	KAMU, RYA, ASKA, RAVA	Ryhmän perustaminen	Julkiset kartanopuistot ja huvilapuutarhat Helsingissä -ohjelmaa käytetään tietolähteenä. Perustettavan työryhmän tehtävästä ja roolista on käyty keskustelua. Asiaa edistetään jo nykyisellään osana prosesseja ja sitä voidaan myös kehittää edelleen osana niitä – ilman erillistä työryhmää. Käynnissä on kaupunkimuseon vetämä kulttuuriympäristöohjelman laatiminen, jota tehdään yhteistyössä työryhmänä.

Terveellinen kaupunkiympäristö					
58	Kehitetään työmaiden pölynhallintaa (ulkotilat) mittaamalla pitoisuuksia ja selvittämällä eri keinoja pölynhallinnan parantamiseen. Päivitetään ohjeistusta urakoiden hallintaan ja työmaiden luvitukseen. Lisätään koulutusta.	2019 alkaen	YMPA, LIKE, YLA, ASPA	Selvityksen tulokset, päivityt asiakirjat	Kaupungin koordinoima HOPE-hanke toteutti Jätkäsaarella kesällä 2020 tehostettua ja koordinoitua katujen pesua kesä - elokuun välisenä aikana sekä seurasi sen vaikutuksia. HSY mittasi hengitettävien hiukkasten pitoisuuksia Jätkäsaaren rakennustyömaan vieressä ja tiedotti PM10:n raja-arvotason ylityksistä ympäristötarkastajia sekä työmaiden yhteyshenkilöitä mahdollisia pölyntorjuntatoimia varten. Aluerakentamisen valvontaprojektia jatkettiin.
59	Jatketaan selvitystä meritäytöissä käytettävän louheen roskaisuuden vähentämiseksi sekä lumen merikaadon roskaamisen vähentämiseksi, mukaan lukien mikromuovit.	2019 alkaen	YLA, YLA, KEPA	Selvitykset ratkaisuista, huomiointi hankinnoissa	Selvitys valmistui 2018, jonka jälkeen mahdollisuuksista keskusteltiin palvelun toimittajien kanssa. Meritäyttöjen aiheuttamat roskat estetään verhoihin ja penkereihin ja seurataan indikaattorirantojen roskaisuutta.
60	Ilmanlaadun ja melun hallintaa parannetaan viemällä tehokkaaksi arvioitua ilmasuojelusuunnitelman ja meluntorjunnan toimenpideohjelman toimenpiteitä käytäntöön, kuten edistämällä kitkarenkaiden käyttöä Helsingissä.	2019 alkaen	KYMP	Toimenpiteiden toteutuminen	Kaikki ohjelmien toimenpiteet pyritään viemään käytäntöön. Ohjelmien toteutuminen varmistetaan ohjelmakohtaisilla vuosittaisilla seurannoilla. Mm. vuonna 2019 MAKa on laatinut ohjeen kaavoituksen meluselvitysten laadun varmistamiseksi. RAVA on laatinut pks-yhteistyönä ohjekortteja melun huomioimisesta hankkeissa ja lupakäsittelyssä. Yhteistyötä melun ja ilmanlaadun huomioimiseksi herkissä kohteissa on tehostettu.
61	Perustetaan Roskaverkosto, jonka tavoitteena on välittää tietoa, kehittää toimintoja, jotka ennalta ehkäisevät roskaantumista (mm. rakennushankkeissa) ja parantavat roskaisuuden seuranta kaupungissa. Verkostoon kutsutaan Stara ja Suomenlinnan hoitokunta sekä muut oleelliset yhteistyötahot.	2019	KEPA/YMPA	Verkoston luominen, roskaisuus	Toimenpide toteutuu Roskaantumisen hillintä -ohjelman kautta. Ohjelma on valmistelussa ja pitää sisällään sekä toimenpideohjelman että verkoston, johon on kerätty roskaantumisen hillinnan parissa toimivia kaupungin sisäisiä toimijoita sekä sidosryhmiä. Verkostossa ovat mukana myös toimenpiteessä kuvatut tahot. Verkostolle järjestetään säännöllisiä tapahtumia ja kokouksia verkostoitumista ja yhteistyötä varten sekä lähetetään uutiskirjeitä tiedon jakamiseksi.
62	Tuetaan ilmaisia kaupunginosatapahtumia (n. 10 000 henkilön tapahtuma) roskaantumisen ja muiden lieveilmiöiden ehkäisyssä. Pilottina toimivat kokemukset muun muassa Kallio Blockpartysta. Päivitetään tapahtumien ympäristökriteerit.	2019 alkaen	YLA (resurssit), YMPA (kriteerit), ASPA	Kriteerit voimassa 2019 kesällä	Ympäristövastuun osalta kriteerit päivitettiin vuonna 2019 ja julkaistaan osana kaupungin vastuullisuusperiaatteita 2021. Siisti tapahtuma -oppaan päivitys aloitettu 2019 loppuvuonna. Lisäksi on julkaistu erillinen jäteopas tapahtumille ja tapahtumia koskevat kohdat uusista jätehuoltomääräyksistä on pyritty päivittämään materiaaleihin.
Työkalut					
63	Viherkattolinjauks otetaan KYMP:ssä käyttöön ja toteutetaan sen tavoitteita muun muassa asemakaavamääräyksissä ja kaupungin omissa rakennushankkeissa. Toteutumista seurataan KYMP-tasolla osana ympäristöraportointia.	2019 alkaen	MAKA, RYA, PALU, KEPA	Toteutuneiden kohteiden lukumäärä ja pinta-ala	Viherkattojen rakentamista edistetään asemakaavoissa lähinnä viherkerrointa käyttämällä, mutta myös suoria viherkattomääräyksiä käytetään poikkeustapauksissa. ATT:n ja TILA:n kohteissa toteutetaan kaavan asettamat vaateet. Seurantatietoa toteutuneista kohteista on saatavilla rakennusvalvontapalveluista, mutta se vaatii manuaalista poimintaa. Viherkattolinjauksen toteutumisen seuranta vaatii projektointia, jota edistetään 2021.

64	Kaupunkitilaohjeen linjaukset tarkastetaan ympäristönäkökohdista. Esimerkiksi materiaalivalintojen tulee olla elinkaaripestä lähtien perusteltuja tai sisältää keinot hankinnassa huomioitaviin kriteereihin.	2020 alkaen	KAMU, yhteistyössä KEPA	Päivitetty linjaukset	Kaupunkitilaohjeen linjauksien katselointi ympäristönäkökohdista vaatii erillisen projektion, jonka hahmottaminen on siirtynyt vuoteen 2021. Kaupunkitilaohje on kokoelma laadituista ohjeista, joissa osassa on jo ympäristökestävyyteen liittyviä vaateita. Kaupunkitilaohjeessa on tuotu esiin, että suunnitteluratkaisuilla on merkittävä vaikutus rakennettavan ja ylläpidettävän kaupunkiympäristön ympäristövaikutuksiin. Käytettävillä materiaaleilla ja niiden kestävyydellä on usein suurin vaikutus koko suunnitteluratkaisun elinkaaren aiheuttamiin päästöihin. Materiaalivalintaa ohjaavissa korteissa tuetaan kestävää suunnittelua. Jatkossa tullaan huomioimaan vahvemmin materiaalien koko elinkaaren aiheuttama ympäristökuormitus ja vaihtoehdot sen vähentämiseen, jolloin pohdinta tapahtuu hankekohtaisesti.
65	<i>Katu- ja puistosuunnitelmien malliasiakirjoja ja ohjeita päivitetään huomioimaan ympäristönäkökohdat (mm. kierrätysmaat, katupuiden ja raitioliikenteen mitoitusohje, sekä suojeltavien eliölajien osalta).</i>	2020 alkaen	KAMU ja LIKE, laajassa yhteistyössä	Päivitetty malliasiakirjat	<i>Ohjeita on päivitetty, mm. Puiden ja raitioteiden yhteensovituksen ohje ja kierrätysmaiden ohje. Suunnitteluohjelmajohdossa on hyvin lyhyesti mainittu ympäristönäkökohdat ja liito-oravat. Väliaikainen ohjeistus on vielä päivityksen alla. Vuonna 2021 on kaikissa hankkeissa käytettävään mallityöselostukseen lisätty ohjeet kierrätysmaiden käytöstä ja liitteeksi ohje kierrätysmaiden perustettujen viherrakenteiden hoidosta rakentamisen ja takuun aikana.</i>
Maankäytön ja kaupunkitilan suunnittelu		Aikataulu	Vastuut	Mittari	
66	Yleiskaavan toteuttamishjelmassa mainitut laadulliset ympäristötekijät huomioidaan jatkosuunnittelussa: esimerkiksi linjaus uusien laajojen projektialueiden hiilineutraaliuden ja ilmastoviisauden edelläkävijyydestä (Vihdintien ja Huopalahdentien bulevardikaupunki, Tuusulan väylän bulevardi, Malmin lentokenttä ja Viima-raitiotiekäytävä).	jatkuvaa	ASKA, MYLE, KAMU, LIKE	Tehty/ei tehty	Yksi Vihdintien ja Huopalahden bulevardikaupungin suunnittelun lähtöperiaatteista on laatia Helsingin ilmastoviisain alue sekä ilmaston muutoksen että resilienssin kannalta. 2020-2021 on laadittu energiaselvitykset Vihdintie-Huopalahdentien bulevardikaupungin ja Malmin lentokentän alueen hiilineutraaliuden saavuttamiseksi. Käynnistetty selvitys maalämmön hyödyntämisestä alueellisesti Tuusulanväylän alueella. Käynnistetty selvitykset Vartiokylänlahden uusiutuvan energian ratkaisujen edellytyksistä ja rakentamisen CO2-päästöistä. Vrt. myös toimenpide 27.
67	Asemakaavamääräystyössä huomioidaan ekologista kestävyyttä lisäävät määräykset. Lisätään ja varmistetaan monimuotoisuutta ja ekologisia yhteyksiä vahvistavia määräyksiä sekä yleisillä alueilla että korttelialueilla. Viherkerrointa käytetään soveltuviin kohteisiin asemakaavoituksen työkaluna.	2019 alkaen	ASKA, KAMU	Hanketason seuranta	Kaavamääräysohjeistus on otettu käyttöön 8/2019. Kaavamerkintäohjeistus on otettu käyttöön 1/2020. Kaavamerkintäohjeistus on päivitetty 26.6.2020. Asemakaavoituksessa on käynnistetty työ asemakaavojen vähähiilisuuden arviointimenetelmää varten.
68	Ympäristönäkökohdat otetaan huomioon kaavoituksessa, tontinluovutuksessa ja rakennuslupia myönnettäessä sekä huomioidaan toimialan ydinprosessiössä.	2019 alkaen	MAKA, RYA, PALU, prosessiomistajat		Kaupunkitila-ydinprosessiryhmässä on pohdittu ympäristöasioiden kannalta myös ongelmakohtia ja mittareita.
69	Kaavamääräyspankkiin sisällytetään keinovalikoima toimialan ympäristötavoitteita toteuttavia kaavamääräyksiä, joiden ei voida arvioida nopeasti vanhentuvan ja jotka mahdollistavat jouston koskien tontinluovutusta ja seuraavia suunnittelu- ja toteutusvaiheita sekä erilaisia kokeiluja ja uusia teknologioita tavoitteisiin pääsemiseksi.	2019	ASKA MYLE KAMU, KEPA, YMPPA	Tehty / ei tehty	Kaavamääräysohjeistus on otettu käyttöön 8/2019. Kaavamerkintäohjeistus on otettu käyttöön 1/2020. Kaavamääräysohjeistus on päivitetty 17.2.2020.

70	Laaditaan alueellisia kehittämissuunnitelmia (yleiskaavan ja asemakaavan välinen suunnitelmataso), jossa tarkemmin määritellään yleiskaavan, strategian, ilmastotavoitteiden sekä ympäristösuojelun osa-alueohjelmien mukaisia suunnitteluratkaisuja. Huomioidaan tilavaraukset ilmastomuutoksen hillinnän ja sopeutumisen toimille sekä teknisille toimintoille kaupungin toimivuuden takaamiseksi. Suunnittelun yhteydessä laaditaan alueellisen liikennejärjestelmän periaatteet. Vuonna 2025 tehdään arviointi uuden suunnitelmatason hyödyistä.	2019 alkaen	ASKA, MYLE, KAMU, LIKE ja YMPA	Alueellisten kehittämissuunnitelmien laatu ja hyödyntäminen ilmastotavoitteiden	Neljä aluekehityskuvaustyötä tehty. Kuvatut tavoitteet mukana vaihtelevalla painoarvolla. Alueellisten kehityskuvien hyödyntäminen jatkosuunnittelussa / asemakaavoituksessa ympäristötavoitteiden osalta epävarmaa.
Tontinluovutus:		Aikataulu	Vastuut	Mittari	
71	Kehitetään tontinluovutusehtoja ja tontinluovutuskilpailujen malliasiakirjoja huomioimaan ympäristönäkökohdat (etenkin älykkäät energiaratkaisut ja elinkaarikestävyys) nykyistä paremmin.	2019 alkaen	MAKE, yhteistyössä YMPA	Katselmointi, kehitystarpeet, jatkotoimenpiteet	Edellytetään A-energialuokkaa asuntohankkeilta, asuntotuotanto (tp 31). Lisäksi pyydetään hiilijalanjäljen laskenta ja vaaditaan 1/3 sähköautopaikoista täyteen latausvalmiuteen ja muihin sähkönveto. Tontinluovutuskilpailuihin ja arkkitehtuurikielailujen taustalle laaditaan HNH35-ohjelman puitteissa ohje/arvostelutaulukkoja huomioimaan ilmastomuutoksen hillinnän tavoitteet.
Liikennesuunnittelu		Aikataulu	Vastuut	Mittari	
72	Kehitetään liikenteen laadullisia mittareita yhteistyössä maankäytön suunnittelun kanssa.	2019 alkaen	LIKE, yhteistyössä MYLE, YMPA ja KEPA	Laadullisen mittariston valmistuminen ja käyttöönotto	Käynnissä, laajennettua hankearviointia ja sen kriteeristöä on kehitetty eri liikennehankkeissa, mm. Länsi-Helsingin raitioteiden suunnittelussa, Länsisataman liikenneyhteyksien suunnittelussa.
Rakennushankkeiden hankkeistaminen ja suunnittelu		Aikataulu	Vastuut	Mittari	
73	Varmistetaan tilahankkeiden hankesuunnitelmavaiheessa ympäristötavoitteiden asettaminen hankkeelle. Lisätään yhteistyötä ylläpidon kanssa. a. Jatketaan hankesuunnitelman ympäristötavoitteiden arviointiin ja asettamiseen tähtäävän elinkaariohjauksmallin kehittämistä (toimitilat) b. Arvioidaan elinkaariohjauksmallin ja RTS-luokituksen ja muiden vastaavien mallien soveltuvuutta asuntotuotannon kohteissa.	2019	Toimitilat: YLA, YLA, Asunnot: ATT	Valmistuneet malli(t)	a. Elinkaariohjauksmallin versio 2 käytössä kaikissa alkavissa uudishankkeissa. Version kehittäminen toimitilojen peruskorjaushankkeille käynnissä. b. Pasilan postipuiston korttelissa kaikilla kohteilla tavoitteena 4 tähden RTS - luokitus. Suunnitteluvaiheen RTS - arviointi (4 tähteä) saatu kahdelle hankkeelle vuonna 2020 ja kuusi hanketta arvioidaan vuonna 2021. Lisäksi luokitus aloitettu kahdessa hankkeessa, jotka etenevät suunnitteluvaiheen arviointiin todennäköisesti vuonna 2022. Elinkaariohjauksmallin testaus aloitettu v. 2020. Linjaus luokitusten käytöstä tehdään vuonna 2021, kun niiden mukaiset hankkeet ovat edenneet pidemmälle.
74	Kehitetään ja otetaan käyttöön infrahankkeita ohjaavien hankeohjelmien laadintavaiheeseen sopiva malli, jonka avulla arvioidaan ja asetetaan hankkeen ympäristötavoitteet. Hankeohjelman laatiminen aloitetaan jo hankkeen aikaisessa määrittelyvaiheessa, maankäytön suunnittelun yhteydessä. Käytettävä hankeohjelmapihja päivitetään siten, että ympäristönäkökohdat tulevat asianmukaisesti huomioiduiksi.	2019 alkaen	KAMU/LIKE, asiantuntijapuu KEPA, YMPA, YLA, MAKE	Arviointityökalun valmistuminen, päivitetty pohja ja prosessi	Hankeohjelmapihja ohjataan ympäristösuunnittelua ja se sisältää laajalti ympäristöllisiä tavoitteita, kuten selvitystarpeet kasvillisuusinventointien, puiden kuntokartoitusten, luontoselvitysten osalta, kohteen arvot ja merkittävyys tai vaikutukset jalankulkuun, pyöräliikenteeseen tai melun hallintaan. Hankeohjelmapihja päivitetään tarpeen mukaan, viimeksi vuonna 2020, jonka yhteydessä päivitettiin myös ympäristönäkökohtiin liittyviä osioita. Erillistä ympäristötavoitteiden asettamismallia ei ole ja se vaatisi KYMP-tasoisien projektointien.

75	Sisällytetään viherkerrointyökalu lähtökohtaisesti kaikkiin kaupungin omiin tilakohteisiin ja asetetaan kertoimelle vaadittava taso. Työkalu yhdistetään osaksi elinkaariohjauksmallia.	2020	TILA, ATT, YMPA	Toteutuneiden kohteiden lukumäärä	Viherkerroin sisältyy käytössä olevaan elinkaariohjauksmalliin. Viherkerroin käytössä ATT:n hankkeissa.
76	Selvitetään hankesuunnitteluvaiheessa mahdollisuus toteuttaa kaikissa kaupungin uusissa ja peruskorjattavissa kiinteistöissä aurinkopaneeliratkaisuja ja viherkattolinjauksen mukaisia viherkattoratkaisuja. Liitetään osaksi elinkaariohjauksmallia.	2020	Asunnot: ATT, Toimitilat: TILA	Toteutuneiden kohteiden määrä	Kaikkia v.2019 eteenpäin suunnitelluissa ATT:n hankkeissa on aurinkopaneelit. Viherkattoratkaisut selvitetään kaikissa hankesuunnitelmissa. Tilahankkeet: Kaikissa tavoitteena, rakennuksessa tuotetulla aurinkosähköllä katetaan vähintään 10 %:in ostosähkön osuutta vastaava määrä (osuus lasketaan: aurinkosähkön tuotanto / ostettava sähkö). Hankesuunnitteluvaiheessa selvittävät aurinkosähköjärjestelmän toteutettavuus ja kannattavuus.
77	Kehitetään kiinteistöjen ylläpidon ja käyttäjän opastusta: rakennushankkeen valmistuessa räätälöidään hankekohtainen koulutuspaketti.	2019 -2020	TILA	Ohjeet ja runko tilaisuudelle, tilaisuuksien lukumäärä	rakentamishankkeen vastaanoton toimintaohje päivitetty BEMin Ohjeet –osioon ja siihen liitetään talotekniikan vastaanottomenettelyn ohje. Nämä molemmat ohjeet ovat tilat-palvelun sisäisiä ohjeita opastamaan rakentamishankkeissa toimimaan oikein. Talotekniikan vastaanoton ohjeessa käsitellään sekä kiinteistönhoidon koulutusta, että rakennusten käyttäjille laadittavaa käyttäjän opasta, molemmille on laadittu mallipohjat.
Urakoiden ympäristönäkökohtien kehittäminen		Aikataulu	Vastuut	Mittari	
78	Katselmoidaan yleisten alueiden ylläpidon tuotekorttien ympäristönäkökohdat ja sovitaan kehittämistarpeista muun muassa monimuotoisuuden edistämisen näkökulmasta ja kasvinsuojeluaineiden käytön vähentämisen edistämiseksi.	2019	YLA, KEPA, YMPA	Päivitetty toimenpiteet kehittämistarp eiden mukaan	Ylläpidon tuotekortteja ei ole kattavasti katselmoitu, mutta ympäristövaikutuksia on pienennetty kehittämällä ympäristöä huomioivia toimintatapoja. Esimerkiksi kolmessa alueurakassa etsitään vaihtoehtoisia keinoja kasvinsuojeluun, joka osaltaan valmistaa glysofaatin käytön täyteen lopettamiseen. Lisäksi puistojen lahoppuun osuutta on kasvatettu kokeiluun jättämällä pystylahoppuuta puistoihin maassa makaavien lisäksi.
79	Edelleen kehitetään ympäristöasiakirjaa toimitilojen ja infran rakennushankkeiden suunnittelun ohjauksessa ja urakoiden kaupallisena asiakirjana muun muassa poistamalla päällekkäisyyksiä sitä sivuavien asiakirjojen osalta ja pilotoimalla työmaavaihetta.	käyttöön otto 2019	YLA, LIKE, KAMU, Asiantuntija KEPA	Käyttöön otettu	Infrarakentamisen suunnittelun ja urakoinnin ympäristöasiakirjan kokonaisuus arvioitiin ja määritettiin suuntaviivat työn saattamiseksi loppuun. Työn edistymistä on hidastanut RYA:n organisaatiomuutos sekä LIKE:n resurssitilanne. Työ jatkuu vuonna 2021. Toimitilojen ja ATT:n ympäristöasiakirjoja kehitettiin vuoden 2020 aikana, mutta varsinainen kehitys siirtyi organisaatiomuutoksen takia vuoteen 2021.
80	Selvitetään jätteiden siirtoasiakirjan käytön prosessi ja ohjeistetaan niiden käyttöä ja hallintaa kaikissa toimialaa koskevissa toiminnoissa ja urakoissa.	2019 alkaen	KEPA, YLA, YMPA, TILA, MAKE	Prosessi ja kehitystarpeet kuvattu, ohje annettu	Ei kohdistettuja toimenpiteitä vielä. Edennyt osana normaalia malliasiakirjojen päivitystyötä.
81	Jatketaan yleisten alueiden ylläpidon yksityisten urakoiden hankinta-asiakirjojen ja Staran sopimuksen ympäristökriteerien kehitystyötä ja päivitetään ympäristösuunnitelmapohja.	2019 alkaen	YLA, KEPA	Kehittyvät ympäristökriteerit	Hankintojen ja sopimusseurannan kehittämiseksi pidettiin ideointityöpaja ja jatkotoimenpiteet sovittu. Edellisten vuosien ympäristöraportoinnin kooste on seuraavien alueurakoinnin kehittämisen pohjana.
82	Yleisten alueiden ylläpidon resursseja ja osaamista tulee lisätä, jotta ympäristötavoitteiden toteuttamista ja erityisesti monimuotoisuuden lisäämistä pystytään edistämään.	2019	YLA	Vastuiden nimeäminen	Ympäristöasioita on vastuutettu eri henkilöille.

	Toimitilojen ylläpito	Aikataulu	Vastuut	Mittari	
83	Ylläpito kartoittaa ja päivittää toimitilojen jätetilat ja – sopimukset sekä lajitteluohjeistuksen yhteistyössä toimitilojen ekotukihenkilöiden ja HSY:n kanssa. Mahdollistetaan jättejakeiden erilliskeräys.	2021 mennessä	TILA YMPA:n avustuksella	toimenpiteiden kirjaaminen ja vienti huoltokirjaan	Jätekartoitukset aloitettiin syksyllä 2019. Kartoitukset (kuva, sote, kasko) valmistuvat 2021 alussa. Jättesopimusten muutoksia on tehty kartoitusten perusteella, muutokset on kirjattu BEM:iin palvelupyynnönä. Muutoksia tehdään 2020-2021. Jätekartoitukset koskee Kympp/ylläpidon ylläpitämiä kiinteistöjä. Käyttäjille, hallintokunnille ja palveluntuottajille laadittu ja lähetetty Jätehuollon järjestäminen ja vastuut -ohje 2/2021. Lajitteluohjeistus vielä kesken.
84	Viedään jätetiedot uuteen BEM-huoltokirjaan: tehdään kohdekohtainen linkki HSY:n jättesopimuksiin ja dokumentoidaan huoltokirjaan kaikki jätetasioihin liittyvät tiedot sekä toimenpiteet.	2021 mennessä	TILA, YLA:n avustuksella	Huoltokirjan päivitys	Kohdekohtaiset linkit on tehty lähes kaikkiin kohteisiin. Linkejä lisätään jatkuvasti uusiin ja puuttuviin kohteisiin.
	Valvonta	Aikataulu	Vastuut	Mittari	
85	Tehostetaan valvonnan viranomaisten yhteistyötä. Pilotoidaan yhteistarkastuksia kohteissa, joissa siitä hyödytään.	2019-2020	PALU, YMPA ja ASPA, (RAVA)	yhteistarkastusten lukumäärä	YMPA ja RAVA ovat tehneet yhteistarkastuksia erityisesti ns. Tattarisuo –työryhmän työhön liittyen. YMPA:lla ja Alueiden käytön ja valvonnalla on yhteistyökoukousia, joissa esillä myös mahdolliset yhteistarkastukset.
86	Kehitetään lausunnotonnettelyä Lupapisteessä. - pilaantuneet maat - meluilmoituksen tarve - hulevesisuunnitelmat - muut ympäristöasiat, mm. valosaaste - aloituskokoukseen osallistuminen, kutsu ja katselmukset	alkaan 2019	RAVA, YMPA	Lupapisteiden raportointi, katselmukset ja lausunnot	Lupapisteiden käytännöt aiemmalla tasolla.
87	Hankitaan ympäristönsuojelun paikkatietopohjainen tietojärjestelmä.	2019	YMPA		Hankkeen ohjausryhmä päätti, että haetaan valmista tietojärjestelmää itse räätälöitävän järjestelmän sijaan. Kilpailutukseen vaadittavat asiakirjat ja pohjaselvitykset laadittu / päivitetty syksyn 2020 aikana, kilpailutus 2021.
88	Arvioidaan viherkertoimen käyttökokemukset ja vaikuttavuus: Tonttikohtaisten sopeutumistoimenpiteiden kustannushyödyt pidemmällä aikavälillä tulee selvittää toteutuneiden tapausten perusteella. Pitkän aikavälin hyödyt perustelevat ratkaisuja, jotka aiheuttavat välittömiä kustannuksia hankkeelle.	2020	YMPA, RAVA, ASKA, KAMU, MYLE	Arvioinnin valmistuminen	Vaikuttavuusarviointi tehdään 2021
89	Parannetaan tilapäisten liikennejärjestelyjen sujuvuutta kaikilla liikkumisen muodoilla ja esteettömyys huomioiden.	jatkuvaa	ASPA	Laadullinen arviointi	Toteutetaan osana työmaahaittojen vähentämiseen tähtäävää työtä. Hämeen tien vähähiilisten suunnitteluratkaisujen selvityksessä tunnistettiin, että työmaan aikaisilla liikennejärjestelyillä on suuri merkitys työmaa-aikaisista päästöistä .
Poistettu toimenpite	Parannetaan rakennus-, rakenne- ja infrakohtaista tietoa toteutuneista ratkaisuista edellyttämällä suunnittelijoita luovuttamaan rakennusten ja vastaavien toteumamallit sekä urakoitsijoita/toteuttajia mittaamaan ja luovuttamaan tiedot toteutuneista infrarakenteista kaupungin rakennushankkeiden sopimusasiakirjojen mukaan liitetyn ohjeistuksen mukaisesti.	käynnissä, jatketaan	MAKA, RYA, PALU	Vastaanotettujen tietojen seuranta ja julkaisu Vipusessa ja karttapalvelussa	Kaupungin palvelurakennushankkeissa edellytetään jo toteumamallin toimittamista.

	2019	2020
Helsingin alueen kasvihuonekaasupäästöt laskevat 30 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä (strategiaohjelma 2013–2016), 60% vuoteen 2030 mennessä ja Helsinki on hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä (strategiaohjelma 2017–2021)	-26 %	-30 %
Kaupungin oman toiminnan (julkiset rakennukset, ajoneuvot, katuvalot) energiansäästö 61 GWh (KETS 2017–2025)	11 GWh 18% tavoitteesta	16,3 GWh 26,7% tavoitteesta
Typpidioksidin vuosikeskiarvo Mannerheimintien mittausasemalla ei ylitä 40 µg/m ³ (EU-direktiivi)	25 µg/m ³	16µg/m ³
Hengitettävien hiukkasten raja-arvotason ylittävien päivien määrä Helsingissä Mannerheimintien mittausasemalla on max 35 päivää vuodessa (EU-direktiivi)	7 kpl/a	3 kpl/a
Kestävien liikennemuotojen kulkumuoto-osuutta kasvatetaan (kaupunkistrategia 2017-2021)	77 %	80 %
Helsingin tieliikenteen hiilidioksidipäästöt laskevat 20 % vuodesta 1990 vuoteen 2030 mennessä (pääkaupunkiseudun ilmastostrategia) ja liikenteen khk-päästöt 67 %	-11 %	-16 %
Pyöräilyn kulkutapaosuus on 15 % vuoteen 2020 mennessä (Brysselin julistus 2009)	9 %	11 %
Melusteitä rakennetaan nykyisen maankäytön suojaksi meluntorjunnan toimintasuunnitelmassa esitetyn mukaisesti	0 m	0 m
Melua vaimentavia päällysteitä käytetään meluntorjunnan toimintasuunnitelmassa esitetyn mukaisesti	650 m	1870 m
Luonnonsuojelualueiden osuus maa-alasta (Helsingin luonnonsuojeluohjelma 2015–2024)	2,20 %	3,20 %
Vettä läpäisevien alueiden pinta-ala Helsingissä (Helsingin kaupungin hulevesiohjelma)	60 % (2015)	61 %
KYMP:ssä hankintakriteerien osuus tuotteiden ja palveluiden kilpailutuksissa (100 % hankinnoissa vuonna 2020)	28 %	25 %

vihreä= Tavoite toteutunut tai toteutumassa
keltainen = Tavoitteen toteutuminen etenee oikeaan suuntaan
punainen = Tavoitteen saavuttaminen on haasteellista